

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 25.06.1981, sp. zn. 3 Cz 50/81, ECLI:CZ:NS:1981:3.CZ.50.1981.1

Číslo: 19/1983

Právní věta: Domáhá-li se žalobce v žalobě současně určené neplatnosti smlouvy, jež se týká vztahů upravených občanským zákoníkem, /1/ i uložení povinnosti vrátit plnění z téže smlouvy, nestává se návrh na určení neplatnosti smlouvy pro účely vyměření soudního poplatku samostatným předmětem řízení a soud z něho soudní poplatek nevyměří.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 25.06.1981

Spisová značka: 3 Cz 50/81

Číslo rozhodnutí: 19

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Poplatky soudní, Řízení před soudem

Předpisy: 99/1963 Sb. § 80 116/1966 Sb. § 3
§ 5

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal vydání rozhodnutí, jímž by byla určena neplatnost kupní smlouvy uzavřené mezi účastníky 3. 5. 1972 a oběma účastníkům uložena povinnost vrátit si navzájem plnění přijatá podle této kupní smlouvy, tj. částku 50 000 Kčs proti vrácení osobního automobilu zn. Fiat 850 Coupé. K výzvě soudu po podání žaloby zaplatil žalobce 23. 1. 1973 soudní poplatek z návrhu na zahájení řízení ve výši 2000 Kčs. Při jednání dne 28. 4. 1978 vzal zpět žalobní návrh požadující určení neplatnosti kupní smlouvy.

Okresní soud v Karviné, pracoviště Havířov, rozsudkem toto částečné zpětvzetí žalobního návrhu připustil a řízení o něm zastavil. Současně žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobci částku 49 141 Kčs spolu s 3% úrokem od 27. 11. 1972 do zaplacení proti vrácení osobního vozidla zn. Fiat Coupé do 30 dnů od právní moci rozsudku a vyslovil, že v dalším se žaloba zamítá. O nákladech řízení mezi účastníky navzájem rozhodl tak, že žalovanému uložil zaplatit žalobci z tohoto důvodu částku 8370,20 Kčs do 15 dnů od právní moci rozsudku. Dále žalovanému uložil povinnost zaplatit na státem zálohovaných nákladech řízení částku 810,20 Kčs do tří dnů od právní moci rozsudku.

Krajský soud v Ostravě k odvolání žalovaného změnil rozsudek soudu prvního stupně v napadeném výroku ve věci samé a rozhodl, že se žaloba zamítá i ohledně částky 49 141 Kčs spolu s 3% úrokem od 27. 11. 1972 do zaplacení proti vrácení osobního automobilu Fiat 850 Coupé. Ve výroku o

nákladech řízení mezi účastníky navzájem rozsudek soudu prvního stupně změnil a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému z tohoto důvodu částku 2550 Kčs do tří dnů od právní moci rozsudku. Změnil i výrok o náhradě nákladů řízení ve vztahu ke státu a uložil žalobci, aby z tohoto důvodu zaplatil částku 847,70 Kčs. Oběma účastníkům uložil povinnost zaplatit státu nedoplatky na soudním poplatku – žalobci z návrhu na zahájení řízení v částce 2000 Kčs a žalovanému z odvolání v částce 2440 Kčs, oběma ve lhůtě tří dnů od právní moci rozsudku. O nákladech odvolacího řízení ve vztahu mezi účastníky navzájem rozhodl tak, že žalobci z tohoto důvodu uložil povinnost zaplatit žalovanému částku 6206 Kčs do tří dnů od právní moci rozsudku.

Odvolací soud vycházel ve svém rozhodnutí z právního názoru, podle něhož v řízení o návrhu domáhajícím se určení neplatnosti kupní smlouvy a současně vzájemného vrácení plnění přijatého účastníky podle téže smlouvy, podléhají oba uplatněné nároky poplatkové povinnosti; přitom cenou předmětu řízení je v tomto případě hodnota osobního automobilu, který byl předmětem kupní smlouvy. Dovodil, že žalobce měl proto z návrhu na zahájení řízení zaplatit ve smyslu položky 1 a) sazebníku soudních poplatků (přílohy k zákonu č. 116/1966 Sb.) celkem částku 400 Kčs, avšak zaplatil jen 2000 Kčs; obdobně žalovaného stíhala poplatková povinnost ve výši 4000 Kčs za jím podané odvolání. Protože zaplatil jen 1560 Kčs, zbývalo zaplatit 2440 Kčs. Tuto povinnost pak promítl i do výroku o povinnosti žalobce nahradit žalovanému náklady odvolacího řízení včetně částky 4000 Kčs vynaložené na soudní poplatek.

Stížnost pro porušení zákona, podaná generálním prokurátorem ČSR, směřovala proti rozsudku krajského soudu v Ostravě, pokud jím bylo rozhodnuto o soudním poplatku a o nákladech odvolacího řízení mezi účastníky navzájem.

Nejvyšší soud ČSR, jenž je rozsahem a důvody stížnosti pro porušení zákona vázán, přezkoumal napadené rozhodnutí v uvedeném rozsahu a dospěl k závěru, že jím byl v obou vytýkaných směrech porušen zákon.

Z odůvodnění:

Občanský soudní řád 2) připouští vedle návrhů, aby bylo rozhodnuto o splnění povinnosti [§ 80 písm. b) o. s. ř.], i návrhy směřující k tomu, aby bylo rozhodnuto o určení, zda tu je či není právní vztah nebo právo. Takové žalobě však nelze vyhovět jen za podmínky, že je dán naléhavý právní zájem na tomto určení [§ 80 písm. c) o. s. ř.]. Právní zájem na určení je dán zejména tam, kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. Tam však, kde již mělo dojít k porušení práva a kde by bylo možné žalovat o splnění povinnosti, která vyplývá z porušeného práva [§ 80 písm. c) o. s. ř.], nemá ochrana poskytovaná jinak podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. zpravidla své opodstatnění. 3) Z ustanovení § 5 o. s. ř. plyne pro soud povinnost, aby v tomto směru poskytl navrhovateli náležité právní poučení.

Domáhá-li se účastník smlouvy pouze určení její neplatnosti, je otázka platnosti či neplatnosti smlouvy samostatným předmětem řízení.

Pokud se účastník smlouvy návrhem na zahájení řízení domáhá vzájemného vrácení plnění přijatých podle neplatné smlouvy, musí soud vždy jako otázku předběžnou posoudit platnost této smlouvy. Cenou předmětu řízení v těchto případech ve smyslu položky 1 a) sazebníku soudních poplatků (přílohy k zákonu č. 116/1966 Sb. o soudních poplatcích) je cena předmětu smlouvy.

Požaduje-li však návrh na zahájení řízení současně jak určení neplatnosti smlouvy, tak uložení povinnosti vzájemného vrácení plnění, nestává se návrh na požadované určení pro účely vzniku poplatkové pohledávky samostatným předmětem řízení, neboť platností smlouvy se soud musí zabývat jako předběžnou otázkou. Na tom nic nemění ani to, že by bylo nutno takový návrh (setrval-li

by na něm navrhovatel i po daném poučení) pro nedostatek naléhavého právního zájmu zamítnout.

Odvolací soud vycházel v projednávané věci z jiného právního názoru a v důsledku toho pochybil, když účastníkům uložil povinnost zaplatit soudní poplatek (žalobci z návrhu na zahájení řízení, žalovanému pak z podaného odvolání) ve dvojnásobné výši, což se promítlo i do výroku o nákladech odvolacího řízení.

Z uvedeného vyplývá, že rozhodnutím odvolacího soudu byl porušen zákon v ustanoveních § 1, § 3 odst. 1 a § 5 odst. 1 zákona č. 116/1966 Sb. a také v ustanovení § 142 odst. 1 a § 224 odst. 1 o. s. ř.

1) zákonem č. 40/1964 Sb. (ve znění zákonů č. 58/1969 Sb., č. 140/1971 Sb., č. 159/1971 Sb. a č. 131/1982 Sb.)

2) zákon č. 99/1963 Sb. (ve znění vyhlášeném pod č. 162/1973 Sb. a ve znění zákona č. 133/1982 Sb.)

3) Srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 88/1968 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR.